

Sara Kroos / Edwin Rutten / Carry Tefsen
Wijnand Duyvendak / Chris Nietvelt / Viggo Waas
Jeroen Smit / Ans Markus / Jan Rot / Tom Kleijn
Bram Bakker / Rob Oudkerk / Emile Ratelband

STEVEN PONT
WIJZE
WOOR-
DEN

PROMETHEUS

Bekende en minder bekende ouders schrijven
brieven aan hun kinderen over het leven

Edwin Rutten

Lieve dochters,

Een brief aan jullie schrijven die ook door anderen gelezen wordt... Jullie weten dat ik altijd jullie privacy in pers en publiciteit gerespecteerd heb. Dat zal ik nu dus ook proberen.

Ik haal mij in deze brief wat vaderflarden voor de geest. Misschien denken jullie als je dit leest: O, bedoelde ie dat? Heb ik nooit begrepen, dat is in ieder geval mislukt, dat is onzin, dat verzint ie maar, ik heb gelukkig het omgekeerde gedaan en dat is maar goed ook.

Jullie geboorte. De geur van Zwitsal. Geluuksmomenten als jullie op de commode zaten, het in bad doen, de ijver waarmee jullie zelfstandig wilden zijn. Zeker ook op de momenten van jullie degelijke eigenwijsheid als teken van eigen wil en kracht. Ontroering bij het slingerend fietsen naar school, het verhalen vertellen aan de rand van het bed. Het dromendoosje. Het gevoel van grote saamhorigheid bij het gezond spijbelen onder het motto: 'Vandaag is het zondag', terwijl het maandag was. En daar kwam dan het mens-erger-je-niet-bord tevoorschijn om kwart over acht 's ochtends. Het onophoudelijke de-wereld-in-kijken. Eindexamens en andere feestelijkheden.

Na de geboorte van elk van jullie keek ik glimlachend in de wieg en zei hardop: 'Hier ligt de onbegrepen generatie.' Niet om mij ervan af te maken maar om aan te geven dat jullie tegen mij zouden gaan zeggen: 'Je hebt er niets van begrepen.'

En dat is het begin van de losmaking. Die losmaking vind ik de kern van opvoeden. Dat jullie weten en voelen dat losmaking van mij oké is. Nature en nurture. Aan de *nature* kunnen we niets doen, aan de *nurture* wel, en dat is listig. Tabula rasa. De ouders krassen in op het wastafeltje en de kinderen zitten ermee.

Over mijn verleden zal ik kort zijn. Van mijn moeder heb ik de lenige geest, de humor en het soms iets te heetgebakerde. Dat laatste komt overigens vaak meer uit onzekerheid en angst voort dan dat het gemeend is. Ook het verschil tussen vorm en inhoud komt van haar: de vorm wat harder, de inhoud aanmerkelijk softer. En van mijn vader heb ik de wat overkoepelende sprookjesgeest, het magische denken in verhalen en de fantasie. Wat ik niet leuk vond aan mijn ouders, probeerde ik te relativieren. Het pleasegedrag van kind naar ouders dat daaruit voortkomt, is niet altijd een feest voor kinderen.

Van mijn derde tot mijn dertiende hebben de zomervakanties op de grote herenboerderij in Groningen grote indruk gemaakt. Het feodale, het bestaan van landarbeiders in onmogelijk kleine maar gezellige huisjes, het oliestelletje, de klompen voor de deur, de herenboer en de loonzakjes. Het gebruikmaken van mijn goedgelovigheid: met een schoteltje op stap en zout op staarten van vogels leggen om ze te vangen. Was dat nou leuk? Of leerzaam? In Amsterdam-Zuid wonen en dan deze contrasten meemaken; diepe, diepe indruk. De wereld is groter dan het eigen kringetje.

Nog wat opvoedflarden.

Niets is vervelender dan ouders die gelijk hebben of gelijk willen hebben, laat staan als ze het hebben. Natuurlijk moet je waarschuwen dat de kachel heet is, maar ook de verbandtrommel klaar hebben. Niet zeggen: 'Ik zei toch dat ie heet was!' Ik vroeg jullie nooit: 'Heb je je huiswerk af?' Dat vind

ik uitlokking tot het zeggen van onwaarheden. Want je zegt toch wat je goed uitkomt. En terecht. Maar ik wilde wel overhoren. En dan bleek een van jullie nog niets geleerd te hebben. Dan zei ik: 'Er is een verschil tussen zelf leren en overhoord worden of samen leren.' Daarmee probeerde ik mijn eigen wensenpakket goed te laten formuleren. Mij maakte het niet uit. Ik vond het gezellig. En leerde nog eens wat.

Je vader zal maar Ome Willem zijn. Ik vind het geweldig dat jullie daar nooit gebruik of misbruik van hebben gemaakt. Jullie zagen al snel de voordelen en de nadelen. Meestal had ik zelf meer moeite met de gedachte dat ik jullie ermee belastte. Een van jullie kreeg een gulden voor elke voldoende en de ander een gulden voor elke onvoldoende. Daar bedoelde ik mee: ieder is uniek, er bestaat niet één recept voor opvoeden.

Wat ik graag heb willen meegeven is: dat er altijd een andere kant aan dingen is. Meerdere gezichtspunten. De wereld is groot, bestaat uit verschillende mensen. Dat het belangrijk is sociale intelligentie te ontwikkelen, achter de dingen te kijken: wat is er te koop?

Van één ding weet ik dat ik er echt hard in ben geweest. Weloverwogen. Windkracht 8: als ik merk dat een van jullie aan de drugs is, dan weet ik je waar ook ter wereld te vinden. Ik neem je mee, ga in een gecapitonneerde kamer zitten, je bonkt maar met je kop tegen de muur, maar ik hou je net zo lang vast tot je ervan af bent.

Ik sprak natuurlijk uit angst. Ben jullie dankbaar dat jullie mij dat bespaard hebben.

Mijn hoofdthema, tevens advies aan de politiek. (Nee hè?!) Een gedachte die ik al heel lang heb. Ieder mensenkind zou als ie het huis verlaat een verplichte knipkaart moeten krij-

gen. Een knipkaart voor twaalf bezoeken aan een wijze psycholoog. Hierbij is pertinent niet het uitgangspunt dat er iets mis is. Het gaat om het opmaken van de balans. Beschouwende gesprekken, reflecteren, spiegelen hoe je jeugd tot dan toe was, de plaats van jou in het gezin, de relaties met broertjes of zusjes, vader en moeder, vrienden, vriendjes, met juffen, meesters en docenten, levensdingen als liefde, jaloezie, schroom, verlegenheid, durf, geheimen, haat, onschuld, je durven uitspreken, assertiviteit en pleasegedrag. Kortom: een beeld van jezelf krijgen, een tussenbalans opmaken. Niet wat je moet zijn maar hoe je bent en wat je daarmee kunt, als zelfstandig wezen om je verder te ontwikkelen. Kijken wat je al verkregen hebt, en uitzoeken wat je eraan toe wilt voegen. Opgelucht en monter worden na die twaalf keer. Zin hebben om verder te gaan. Vrijheidsgevoel, zekerder in je schoenen staan. Bovenal: tegelijk los en op je eigen manier verbonden met ouders en de rest van de wereld. Wat je gehoord hebt in je leven van wie dan ook even op een zeef leggen, beetje schudden met die psycholoog en dan zien wat er blijft liggen en wat erdoorheen valt. Bewaar wat erdoorheen gevallen is in een doosje en kijk daar na een paar jaar nog eens naar. Dan weet je of het terecht door de zeef gevallen is. Herwaardering en weer verder naar de volgende tussenbalans. Steeds nieuw maar met dezelfde eigen kern.

Ik draaf heerlijk door, girls! Dankzij jullie en de uitnodiging voor deze brief. Hier nog één. (Nee hè?!) JA! De filosoof in het basisonderwijs. Een verlichte, geestige, relativerende filosoof die eens in de maand op de basisschool langskomt en een filosofisch probleem aansnijdt. Die zelf in zijn geest nog regelmatig drie, zes of negen jaar is, maar met meer vlieguren. Wat? Voor kinderen? Ja, voor kinderen. De filosoof leert een probleem te analyseren, leert wat luisteren is en dat er meerdere kanten zijn. Kinderen kunnen dat. Kinderen zijn niet gek. 'Een kind weet alles.' Kan het nog niet ver-

woorden maar voelt de diepere ahnung. Later vallen de woorden op hun plek.

De knipkaart en de filosoof kunnen bekostigd worden uit het geld dat anders later uitgegeven wordt aan de mannen en de vrouwen met de tang om je uit je vastgelopen klemmen te bevrijden.

Lieve dochters, ik gebruikte jullie nu om dit kwijt te kunnen. Ik ontken dat ik een schoolmeester ben. Jullie kennen mijn adagium: het tegenovergestelde is ook waar.

Het is een wonderlijk gevoel zulke grote dochters te hebben die grote mevrouwen zijn en gelijk je kinderen. Ik maakte vaak de opmerking: 'Als je even kind wil zijn kom maar langs, dan staan de runderlappen op 6 en een knuffelbeer op bed.' Dat houd ik gestand.

We hebben veel avonturen beleefd, maar ook een scheiding waar jullie niet om vroegen. Met gevolgen voor kinderen die ouders vaak niet overzien of kunnen hanteren. Hier en daar een weekblad dat daaraan aandacht besteedde. Jullie onbelast laten is mij niet gelukt.

Opvoeden is als een taart bakken: de ouders leggen de taartbodem, de kinderen nemen de ingrediënten mee, zij wikken en wegen, kijken nog eens in een kookboek vol met vlekken, maar bakken de taart uiteindelijk zelf. Met jullie eigen roomkop en je eigen toefje.

Leef je eigen leven, knip de mythologische draad door van symbiose, wees vrij, met wie je liefhebt en met wie jou liefhebben. Dat is wat ik jullie zo van harte gun.

Ik wil maar zeggen: ondanks ouders komt het vaak toch nog goed! Dat is jullie eigen verdienste.

Ik hou van jullie, ongeacht hoe het leven erbij staat,

Va

Edwin Rutten is zanger, acteur en presentator. Schrijft en vertelt verhalen bij klassieke muziek in Nederland, Duitsland en Engeland. Hij geeft jazz-vocal-workshops op het Conservatorium van Amsterdam en presenteert driemaal per week zijn radioprogramma *Jazz op 6*. Hij was zestien jaar op televisie te zien met *De Film van Ome Willem*. Edwin Rutten maakte als zanger en acteur vanaf het eerste uur deel uit van de vaste cast van het NPS-tv-programma *Het Klokhuis*. Zijn kinderen heten Charlotte (1968) en Pien (1971).

